

IV regional inkişaf proqramı uğurla icra olunur

Təbiət insanı formalaşdırır, zənginləşdirir fikri ilə razılaşmaq mümkün deyil. Çünki insan ana dediyimiz təbiətin övladı və bir parçasıdır. Elə buna görə də lənkəranlılar bu torpağın özü qədər səxavətli və qurub-yaradandılar.

Böyük yaradan Lənkəranda heç nəyi əsirməyib. Zümrüd meşələri, silsilə dağları, gah coşub kükrəyən, gah da lal axan çayları, bulaqları, şəlalələri, bol nemətli, maviqözlü dənizi var bu diyarın. Təkcə bunları? Əlbəttə ki, yox. Subtropik iqlimə malik olan Lənkəranda otirli çay, çəltik, bağlarında limon, naringi, portağal, feyxoa və digər qiymətli nemətlər yetişir. Dünyanın bir çox ölkələrindən qışlar qışlamaq üçün payızda buradakı Qızılağac qoruğuna gəlir. Flora və faunası ilə zəngin olan Hirkan qoruğunun böyük bir hissəsi Lənkəranın payına düşür.

Bütün bu gözəlliklər haqqında şairlər şeirlər yazıb, bəstəkarlar nəğmələr bəstələyib, rəssamlar tablolar yaradıblar. Təsəvvürü deyil ki, böyük rus şairi N. Tixonov Lənkəranı "Cənub mirvarisi" adlandırmışdır. Eyni zamanda bu diyar keşməkeşli bir inkişaf yolu keçmişdir.

Lənkəranın tarixi qədimdir. Ərazi-dəki çoxsaylı abidələr, qalalar da bunu sübut edir. Lənkəran cənub istiqamətində Azərbaycanın həmişə alınmaz qalası olmuşdur. Özünü qorumaq üçün buranın insanları həmişə əllərindən gələni etmişlər, istər qədim və orta dövrlərdə, istər xanlıqlar, istərsə də sonrakı illərdə.

Müstəqilliyimizin ilk illərində bunun bir daha şahidi olduq. Amma budəfəki mübarizə o qədər də asan deyildi. Separatçı qüvvələr at oynadanda onların bütün cəhdlərini qarşısı Lənkəranın sağlam qüvvələri tərəfindən bu dəfə də qətiyyətlə alındı.

70 il ömür sürən sosializm sisteminin dağılması nəticəsində ölkəmizin hər yerində olduğu kimi, Lənkəranda da iqtisadiyyat tənəzzül etdi, istehsal sahələri fəaliyyətini dayandırdı. İş yerlərini itirən adamlar ailələrini dolandırmaq üçün olma-çün çətinliklərə üzləndilər. Mövcud infrastruktur baxımsızlıq üzündən bəzəndə hala düşdü. Lənkəran şəhərinə yalnız günün müəyyən vaxtlarında işıq verildirdi, özü də aşağı gərginlikdə.

Elə həmin illər böyük Yaradan sanki Ulu Öndər Heydər Əliyevi səmədan yərə endirdi. Heydər Əliyevin xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra müstəqilliyini yenidən bərpa etmiş Azərbaycanın heyətində dönüş yarandı. "Əsrin müqaviləsi" imzalandı, islahatlar həyata keçirildi, yaranan sabitliyi gören əcnəbi investitorlar Azərbaycana sərmayə qoymağa başladılar.

2003-cü ilin oktyabrında Prezident seçilən İlham Əliyev isə neftdən gələn ilk gəlirləri ən mühüm sahələrin, o cümlədən ordumuzun güclənməsinə, öz dədə-baba yurdlarından didərgin düşmüş qaçqın və köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, regionların sosial-iqtisadi inkişafına və digər mühüm məsələlərə yönəldirdi. 2004-cü ilin fevral ayının 11-də təsdiqlənən regionların sosial-iqtisadi inkişafı I Dövlət Proqramı ilə hər yerdə, o cümlədən Lənkəranda quruculuq işlərinə start verildi. Beləliklə, bu cənub şəhəri yeni inkişaf dövrünə qədəm qoydu.

Küçələr, parklar, xiyabanlar abadlaşdırıldı. Birinci və onun ardınca qəbul edilən İkinci, üçüncü və hazırda həyata keçirilən sayca dördüncü dövlət proqramları çərçivəsində Lənkəran abadlaşdı, inkişaf etdi, tanınmaz oldu.

Ötən illər ərzində rayonda görülən işləri bir yazıya sığdırmaq mümkün deyil. Amma elələri var ki, onları qeyd etməmək olmaz. Lənkəran Beynəlxalq Hava Limanı, Olimpiya İdman Kompleksi, İstisna Sağlamlıq Mərkəzi, Müalicə-Diagnostika Mərkəzi, Uşaq Sağlamlıq, Həbətə Gənclər Mərkəzi, Əlillərin Reabilitasiya Mərkəzi, Bayraq Meydanı, əlil və şəhid ailələri üçün 90, evləri qazalı vəziyyətdə olan sakinlər üçün 100 mənzilli 4 yaşayış binasının tikilməsi, Lənkəran Dövlət Dram Teatrının, 350 çarpyılıq Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının, Şəhər Mədəniyyət Mərkəzinin, Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinin əsaslı şəkildə yenidən qurulması, Lənkəran-2 Elektrik Yarımqüvvə stansiyasının istismara verilməsi, 17 hotel, 10 istirahət mərkəzinin, 5 çay, 2 konserv, 3 düyü emalı, xalçaçılıq müəssisəsinin fəaliyyətə başlanması, Lənkəran Dövlət Universiteti üçün əlavə 2 tədris korpusunun, yataqxananın, rayon proukurtluğu üçün yeni inzibati binanın inşası, istehsal gücü ildə 18 min ton olan yeni qənadı məhsulları fabrikinin, məcburi köçkünlər üçün çoxmərtəbəli yaşayış binasının tikilməsi, 167 kilometrlik kənd yollarının, şəhərin 13 küçəsində 11 kilometrlik asfaltlama işinin aparılması həmin illər Lənkəranda görülən işlərin yalnız yada düşənlərdir.

Amma bunlardan əlavə, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə 1200 şagirdlik Liman şəhər 1 sayılı, 240 şagirdlik Şağlaküçə, 220 şagirdlik Girdəni, 260 şagirdlik Diğah, 192 şagirdlik Tatoba, 320 şagirdlik Səpnəkəran, 100 şagirdlik Tuado, 100 şagirdlik Bürcləi, 192 şagirdlik Daşdatük kənd məktəbləri üçün müasir tələblərə cavab verən yeni binalar da tikilmişdir. Eyni zamanda Osman Mirzəyev adına qarışıq tipli uşaq evi, integrasiya təlimi internat gimnaziyası əsaslı təmir edilmiş, 2020-ci ildə isə 360 şagirdlik Viravul kənd 2 sayılı, 632 şagirdlik Haftoni və 420 şagirdlik Nərimanabad qəsəbə tam orta məktəblərinin yeni binaları qapılırları şagirdlərin üzünə açılmışdır. Umumiyyətlə, 2003-2020-ci illərdə rayonda 38 məktəb tikilmiş, 50 məktəbdə təmir-tikinti işləri aparılmış, 5 məktəb əsaslı təmir edilmiş, 7 modul tipli məktəb qurulmuşdur. Həzrətə şəhər 7 sayılı və Zəvələ kənd tam orta məktəblərində əsaslı təmir işləri aparılır.

Burada gül-çiçəkdir hər tərəf, hər yan

Lənkəran bu gün də "Cənub mirvarisi"dir

Rayonda hazırda elektrik enerjisi ilə təchizatda heç bir çətinlik yoxdur. Həmçinin rayon ərazisinin 80 faizdən çoxu qazla təchiz olunmuşdur. Əhəlinin iqlimi su ilə təminatda əsaslı dönüş yaranmışdır. Belə ki, 257 kilometr iqlimi su şəbəkəsi inşa edilmiş, hər bir evə su saygacı qoyulmuşdur.

Subtropik iqlim şəraitinə malik olan Lənkəranda yetişən limon, portağal, çay və digər subtropik meyvələrin onun "vizi kartı"dır. Prezident İlham Əliyevin rayona göstərdiyi diqqət və qayğı nəticəsində digər sahələrdə olduğu kimi, kənd təsərrüfatında da əsaslı dönüş yaranmışdır. Dövlət başçısının sərəfili ilə 2017-ci il sentyabrın 3-də Lənkəranda çay, çəltik və sitrus meyvələri istehsalının daha da artırılması məsələlərinin geniş müzakirə edildiyi respublika müşavirəsində bu barədə yul xərçetmə irəli sürülmüşdür. Məşavirədə qeyd olunmuş ki, kənd təsərrüfatının bütün önənə-

vi sahələri inkişaf etdirilməlidir. Bu məsələ eyni zamanda regionların sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramlarında da öz əksini tapmışdır. Məqsəd isə biridir: rayonlarda infrastruktur layihələrini həyata keçirmək, sahibkarlıq üçün münbit şərait yaratmaq, ölkə iqtisadiyyatını şaxələndirərək inkişaf etdirmək, yeni iş yerləri açmaq, ölkəni ekoloji təmir üzrə qəbul edilmiş regionalın sosial-iqtisadi inkişafı IV Dövlət Proqramında həmin məsələlərin davamı əksini tapmışdır.

Lənkəranda çay plantasiyalarının min hektara çatdırılması üçün fermerlər sayılı çalışırlar. Onlardan biri də Araz Yağubovdur. Onun "Yaşıl çay" təsərrüfatında keyfiyyətli məhsul yetişdirilir. 100 nəfərdən çox işçinin çalışdığı təsərrüfatın özünün çay fabriki var. Ekoloji cəhətdən təmiz çay məhsulu daxili bazarla yanaşı, xarici ölkələrə də ixrac olunur.

Sitrus meyvə bağlarının genişləndirilməsi ilə əlaqədar rayona daha məhsuldar sortlar gətirilmişdir. Dünyanın 5 ölkəsində - ABŞ, Braziliya, Yaponiya, Koreya, Fransada yetişdirilən nadir Hallobonq sitrus meyvəsi artıq Azərbaycanda - Lənkəranda da yetişdirilir. Şaxtaya davamlı, məhsuldarlığı kifayət qədər yüksək olan bu bol vitaminli meyvə sağlamlıq üçün olduqca faydalıdır.

Lənkəranda sitrus meyvələrinin başqa növləri də becərilir. İstisna qəsəbəsində yaşayan Rəftərə Şükürova 15 ilə yaxındır ki, öz fermer təsərrüfatında feyxoa və kivi yetişdirməklə məşğuldur. Hər il ölkəmizin və Rusiyanın bazarlarına min tonlarla Lənkəranda yetişdirilən sitrus meyvələri çıxarılır. Bu il də bağlarda meyvə boldur.

Çəltikçilik Lənkəran üçün ənənəvi bitkidir. Ötən əsrin 60-cı illərindədə burada becərilmiş "Haşimi", "Həsənli", "Ənərbər",

"Qırmızı Ənərbər", "Çampo", "Sədri" və digər düyü növləri özünəməxsus dadları ilə seçilmişdir. Aqrar sahəyə olan dövlət dəstəyi sayəsində lənkəranlılar yenidən bu gəlirli sahəyə üz tutmuşlar. Hazırda çəltikçilikdə 1200 nəfərdən çox işçi çalışır. Çəltiyin emalı üçün rayonda zavod fəaliyyət göstərir.

Tarixin hansı səhifəsini vərəqləsək, orada bu torpağın oğullarının göstərdiyi şücaət və qəhrəmanlığın şahidi olarıq. İkinci Dünya müharibəsində faşistlərə divan tutan iki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Həzi Aslanovun keçdiyi döyüş yolu hər bir lənkəranlı gənc üçün hüner və qürur mənbəyidir. İstər 1990-cı illərdə faşist xislətli erməniləri Qarabağı işğal edərkən, istərsə də İkinci Qarabağ savaşında Lənkəranın mərd oğulları da silaha sarılıb Vətənin müdafiəsinə qalxdılar. Zəfər yaşayışında yüzlərlə lənkəranlı gənc döyüş yolları-

dı və onlardan 66 nəfər şəhidlik zirvəsinə yüksəldi.

Bu gün rayon rəhbərliyi, ictimaiyyət nümayəndələri, əmək kollektivləri hər bir şəhidə böyük rəğbət göstərir, onların xatirəsini əziz tuturlar. Şəhidlərin adlarının əbədiləşdirilməsi məqsədilə tədbirlər həyata keçirilir, qazilərin sağlamlığının bərpası, şəhid ailələrinin, habelə müharibə iştirakçılarının ehtiyacının ödənilməsi diqqət mərkəzində saxlanılır.

Vətən müharibəsi başa çatandan sonra hər yerdə olduğu kimi, Lənkəran Rayon İcra Hakimiyyətində də xüsusi şöbə yaradılmışdır. Vətən müharibəsi iştirakçısı, ehtiyatda olan baş leytenant Ramin Dövlətov həmin şöbənin müdiri təyin edilmişdir. Bu şöbənin xətli ilə həyata keçirilən tədbirlər hər bir lənkəranlı gəncə və-tən-pərvərlik hissinin yüksəlməsinə xidmət edir. Bunun nəticəsidir ki, hər gün neçə-neçə gənc orduda xidmət etmək arzusunda olduqları barədə Lənkəran Şəhər Hərbi Səfərbərlik və Çağırış Şöbəsinə müraciət edir.

Mələm olduğu kimi, koronavirus pandemiyası bütün sahələrdə, o cümlədən turizmin inkişafına əngəllər törətməkdə davam edir. Nəinki gəzmək, istirahət etmək, hətta müalicə üçün insanlar istedikləri yera getmək imkanından məhrumdurlar. Virusun çəkilib gədəcəyinə ümidli olduğumuz zaman xəbər çıxır ki, onun yeni bir növü meydana gəlmişdir. Ancaq heç kim yəndə də ümid və inamını itirmir. Hamı inanır ki, elmın, təbabətin gücü tarixin bütün dövrlərində olduğu kimi, yəndə öz sözünü deyəcək, adamlar yəndə sağlam həyat tərzi yaşayacaq, istedikləri vaxt istedikləri yerlərə səyahət edə-cəklər.

Belə yerlərdən biri də həmişə qonaq-qaralı olan Lənkərandır. Əlverişli iqlimə, təmiz havaya, zəngin təbii sərvətlərə və nadir tarixi abidələrə malik olan Lənkəranda turizmin inkişafı üçün mühüm işlər görülmüşdür. Rayonda bu gün "Qala", "Qızıltac", "Paldı sahil", "Bəşəri", "Xanbulan" turizm istirahət mərkəzləri, Haftoni qəsəbəsində təbii istisu pansiyonu, Hirkan Milli Parkı, "Qafqaz sahil" hoteli və s. fəaliyyət göstərir. Həmin obyektlərdə turistlərə yüksək xidmət göstərilir.

Bir sözlə, Lənkəran inkişaf edir, abadlaşır, "Cənub mirvarisi" statusunu inamla qoruyur. Bunları gördükçə isə duyulan-mamaq olmur:

*Uzanır silsilə Talış dağları,
Naringi, portağal, limon bağları.
Allahın payıdır sərçəti, varı,
Burdə gül-çiçəkdir hər tərəf, hər yan,
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

*Çağlayır sevindən o mavi Xəzər,
Barq vuran suları hüsünü bəzər.
Bələ görkəminə dayməsin nəzər,
De harda tapılar belə bir məkən?
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

*Çayın mələm olur ürək yananda,
Yanımdə dilimli limon olanda.
İçsən, durulacaq damarda qan da.
Tapılar qoyununda hər dərddə dərman,
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

*Süfrəsin bəzəyən ləvəngisi var,
Dadı damaqlarda hər zaman qarlı.
İlboyu qonaqlı-qaralı olar,
Qapısı açıqdır hər saat, hər an,
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

*Dəmirəgacına tay varsa, gətir,
O ancaq bu eldə, bu yurddə bitir.
Yayın istisində açaraq çətir
Kölgəsi xastayə verər təzə can,
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

*Hüsni başdan-başə bir tamaşadır,
İnsanla təbiət burda qoşadır.
Dədəm ki, cənnətə taparam, bələ.
Çökdü gözələrimə hər yerdə kölgə.
Dədə, bura imiş cənnət də, inan,
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

*Gəzib yer üzünü hey ölkə-ölkə,
Dədəm ki, cənnətə taparam, bələ.
Çökdü gözələrimə hər yerdə kölgə.
Dədə, bura imiş cənnət də, inan,
Gözəllər gözəli, gözəl Lənkəran.*

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"